

Poziția Forumului Consultativ vizavi de Centrul "Universul" și consultările publice organizate pe 2 august 2024

(Forumul Consultativ al scenei independente este platforma de dialog și colaborare între organizațiile, inițiativele și lucrătorii culturali din sectorul cultural independent din Republica Moldova. Forumul este organizat lunar din februarie 2024 și este un spațiu de discuție despre subiectele relevante la nivel de sector.)

Prin prezenta notă, Forumul consultativ al scenei independente își exprimă poziția vizavi de procesul de discuții publice inițiat de Ministerul Culturii și Institutul Cultural Danez cu privire la înființarea Centrului de Artă și Cultură Contemporană "Universul".

Forumul își exprimă îngrijorarea față de statutul acestor discuții publice, față de lipsa de deschidere spre dialog a Ministerului Culturii și față de caracterul de "artwashing" a procesului.

Amintim că, pe 5 aprilie anul curent, membrii Forumului Consultativ au agreeat și au publicat o poziție comună¹ cu referire la inițiativa Ministerului Culturii de înființare a Centrului de Cultură și Artă Contemporană „Universul”, din banii obținuți în urma vânzării Stadionului Republican.

Până în prezent Ministerul Culturii nu a răspuns acestei Note, motiv pentru care reiterăm această poziție și condițiile implicării scenei independente în acest proces.

1. Cu referire la **statutul "consultărilor publice"** inițiate de Ministerul Culturii (MC) și Institutul Cultural Danez (ICD), constatăm că acestea nu întrunesc cerințele Legii 239 din 2008, cu privire la transparența în procesul decizional.

În primul rând, legea prevede ca anunțul privind organizarea consultărilor publice trebuie publicat cu cel puțin 15 zile lucrătoare înainte de definitivarea proiectului de decizie. Or, în cazul "consultărilor" organizate de MC și ICD, anunțul a fost publicat pe 23 iulie, adică doar 8 zile lucrătoare înainte de ziua consultărilor (2 august). La fel, anunțul de desfășurare a "consultărilor publice" nu conține nici un material aferent sau proiect de decizie. Nu e clar ce urmează a fi consultat iar participanții la consultări nu au avut ocazia de a face cunoștință cu proiectul de decizie așa încât să își formuleze o poziție. **Solicităm respectarea prevederilor legale cu privire la organizarea consultărilor publice**, pentru a avea un proces cu adevărat participativ și transparent.

2. Cu referire la **inițiativa de înființare a Centrului de Cultură și Artă Contemporană „Universul”**.

Salutăm intenția Ministerului Culturii de a iniția un proces de identificare a unor spații de lucru și activitate pentru sectorul cultural independent. Nevoia de spații a fost una articulată constant de sector în cadrul discuțiilor cu autoritățile publice de nivel central și local în ultimii 5 ani.

Totuși, sîntem departe de a crede că Centrul "Universul" va rezolva toate problemele de spațiu și altă infrastructură cu care se confruntă scena. Considerăm că decizia Ministerului de a soluționa toate problemele scenei independente și a altor actori culturali prin aglomerarea tuturor într-o singură clădire din centrul orașului este cel puțin pripită fiind adoptată unilateral, fără a consulta în prealabil actorii culturali în privința nevoilor lor reale.

Reiterăm nevoia de spații pentru actorii din scena culturală independentă dar nu susținem soluții care ar contribui la gentrificarea orașului, care sunt implementate netransparent și nedemocratic, din surse financiare provenite din vânzarea ilegală a unui bun public. **Respingem orice încercare de instrumentalizare a artei contemporane în folosul unor interese politice și private** („artwashing”) și ne exprimăm îngrijorarea că reabilitarea edificiului viitorului Centru de Cultură și Artă

¹ <https://platzforma.md/arhive/393955>

Contemporană „Universul” se face, conform declarațiilor ministrului, din contul desființării unui alt important bun public.

3. Cu referire la **procesul de tranzacționare a terenului fostului Stadionul Republican**, care este sursa financiară din care urmează a fi înființat „Universul”:

Constatăm și reiterăm că **procesul de vânzare a Stadionul Republican a fost în totalitate netransparent, nedemocratic, neparticipativ**, lucru care trezește o profundă neîncredere privitor la procesul de creare a viitorului Centru „Universul” care se vrea a fi din contul acestuia.

Rolul instituțiilor publice nu este cel de a tranzacționa un fragment de patrimoniu (Stadionul Republican) pe alt fragment de patrimoniu (clădirea editurii „Universul”), ci de a proteja obiectele și clădirile de patrimoniu și de a se opune logicii de fragmentare a valorilor prin schimbarea unui monument de patrimoniu pe altul.

De asemenea, faptul că în cazul Stadionului Republican Ministerul Culturii nu a organizat nici o discuție, nici o consultare publică, nici o dezbatere, denotă angajamentul selectiv al ministerului pentru „participativitate” și „implicare”, lucru care nu poate decât să îngrijoreze.

Forumul Consultativ al Scenei Independente își afirmă susținerea necondiționată pentru transparența și participativitatea procesului decizional în toate cazurile, nu doar în cele care convin.

4. Cu referire la **invitația MC ca actorii culturali să prezinte sugestii** despre viziunea și organizarea spațiului Centrului „Universul”:

Apreciem această invitație ca un exercițiu de externalizare a procesului de elaborare a concepției Centrului „Universul”. Altfel spus, în loc să elaboreze un concept al unui centru cultural contemporan și să-l propună spre discuție, MC invită organizațiile sectorului cultural independent să îi facă munca, adică să elaboreze ele structura, conceptul, modul de funcționare și guvernanta a viitoarei instituții. Acest lucru sugerează că MC nu prea înțelege cum va arăta viitoarea instituție pe care tot MC a anunțat-o!

Prin urmare, implicarea scenei independente în orice proces de creare a Centrului „Universul” este condiționată de următoarele revendicări și necesități:

- Cerem identificarea unor surse alternative de finanțare decât banii din vânzarea Stadionului Republican.
- Ne exprimăm dorința de a contribui la fondarea unei instituții care să răspundă contextului, necesităților și viziunilor locale. Cu toate acestea ne exprimăm îngrijorarea că spațiul propus este disproporționat în raport cu nevoile scenei - este prea mare și prea costisitor pentru a fi întreținut, implicând o presiune economică substanțială a viitorilor beneficiari. Considerăm necesară reducerea lui la o scală realistă care să satisfacă nevoile scenei.
- Ne exprimăm dorința de a contribui la gândirea și elaborarea, împreună, a unei forme de guvernare a acestei noi instituții, în baza unui model de guvernare participativă, după exemple europene de participare publică.
- Deasemenea ne dorim **un proces cu adevărat participativ și transparent de creare a Centrului, cu respectarea prevederilor legale privind transparența decizională**, în care continuitatea consultațiilor să fie asigurată printr-un plan de lungă durată pentru că asta presupune participativitatea asumată.
- Este important ca Ministerul Culturii să-și asume pe deplin responsabilitatea și angajamentul pentru „Universul” atât la nivel de viziune, cât și la nivel de finanțare, fără să externalizeze aceste responsabilități sectorului sau investitorilor.

- Este necesar ca în tot acest răstimp cât Universul va fi creat, MC să-și dovedească buna intenție și deschidere către nevoile scenei independente și să faciliteze accesul la infrastructura actuală (enumerăm, Casa Zemstvei, Odeon, spațiile Uniunilor, Centru de Educație prin Artă, etc.) și să le dea în folosire temporară. Considerăm că Ministerul pune o presiune enormă pe acest proiect grandios să rezolve toate problemele sectorului cultural (relocarea Bibliotecii, lipsa accesului la spații pentru scena independentă, lipsa unui cinematograful de artă, riscul strămutării comunității artistice de la Casa Zemstvei etc.) și insistăm pe o pluralitate de spații accesibile scenei.

Semnături

Comunități Active pentru Democrație Participativă

Centrul pentru Politici și Inițiative "PLATFORMA"

AO Centrul pentru Artă Contemporană, Chișinău

Asociația Cultural-Educativă EXTRA / teatru-spălătorie

Coaliția Sectorului Cultural Independent și organizațiile membre:

AO ART PLATFORMA, Chișinău

Centrul de Proiecte Culturale Arta Azi

Studioul de Creație ZaO

AO Accolada

Ritmurile Rezistenței (ROR) Chișinău

AO Abstract Press

Victor Ciobanu

Valeria Barbas

Diana Munteanu

Sandu Macrinici

Amity Iar